

תוכן עניינים

3.....	מבוא	
4.....	1. סקירת ספרות	
4.....	1.1 בודריאר והתרבות החזותית	
7.....	1.2 מפות והדימוי החזותי שלהם	
9.....	1.3 מדינת ישראל וסוגית הגבולות	
10.....	2. מתודולוגיה	
11.....	2.1 מטרת המחקר	
11.....	2.2 אוכלוסיית המחקר	
11.....	2.3 שדה המחקר	
12.....	2.4 כלי המחקר	
12.....	2.5 שיטת ניתוח הממצאים	
12.....	3. ממצאים	
13.....	3.1 מיכאל דרוקס – דרוקסלנד (נספח א')	
13.....	3.2 דגנית ברסט – מפת ישראל עם גבול מעוין (נספח ב')	
15.....	3.3 דגנית ברסט – אטלס פיסי, מדיני וכלכלי (נספח ג')	
16.....	3.4 דוד ריב – הקו הירוק (נספח ד')	
16.....	3.5 מיכאל סגן-כהן – התיישבות (נספח ה')	
18.....	3.6 מיכאל סגן-כהן – מפות מים (נספח ו')	
19.....	3.7 יהושוע נוישטיין – מפת ישראל מנייר דבק (נספח ז')	
20.....	3.8 פרספקטיבה של זמן וסיכום הממצאים	
21.....	4. דיון	
24.....	5. סיכום	
25.....	6. מקורות	
28.....	7. נספחים	
28.....	7.1 נספח א' – מיכאל דרוקס – דרוקסלנד	
28.....	7.2 נספח ב' - דגנית ברסט – מפת ישראל עם גבול מעוין	
29.....	7.3 נספח ג' - דגנית ברסט – אטלס פיסי, מדיני וכלכלי	
29.....	7.4 נספח ד' - דוד ריב – הקו הירוק	
30.....	7.5 נספח ה' - מיכאל סגן-כהן – התיישבות	
30.....	7.6 נספח ו' - מיכאל סגן-כהן – מפות מים	
31.....	7.7 נספח ז' - יהושוע נוישטיין – מפת ישראל מנייר דבק	

מבוא

מראשית התפתחותה של הגיאוגרפיה פוליטיקה עמדה המפה במרכז ההתרחשויות כמודל להבנת המצב הגאוגרפי שמבטא את הגבול בין מדינות. המפה בצורתה הסטנדרטית הלכה והתפתחה לה עם השנים, שיפרה את רמת הדיוק שלה, וכך שכיום היא כה מדויקת, שהיא נחשבת עבור רבים בתור המצב האמיתי שבא לשקף לא רק גבולות מסודרים, אלא גם מצב פוליטי, שיקוף של הסכמים, אוכלוסיות, קהילות ועוד. עם זאת, המפה בסופו של דבר היא רק דימוי, ייצוג מוטה של המציאות שבא לשרת את האג'נדה של אלו שבחרו לצייר אותה (Watson, 2009).

לפי בודריאר (2007), כוחה של החזות הוויזואלית, במיוחד במאה ה-21 הביא את הדימוי לחזות הכול, ולא כמייצג של המציאות. כלומר, הדימוי עצמו הוא המציאות כפי שהיא נתפסת בידי המתבונן. היכולת של האדם לתפוס את המוצג לו בתור המציאות מאפשר לו רמות מסוימות של נוחות כמובן. בצורה זו, אין הוא צריך להתבונן על המציאות בצורה מעמיקה, וכך הוא יכול לנכס לעצמו דעה על מציאות זו, זאת למרות היותה פשטנית ולרוב חד ממדית.

מפת מדינת ישראל לאורך השנים, ובמיוחד מאז מלחמת ששת הימים היא דוגמה מצוינת לכך. מפת מדינת ישראל, הפכה עם השנים לאייקון, אייקון בעל תפיסה כה חזקה של המציאות עד שכל ילד ממוצע יודע לצייר את גבולות המדינה בקלות רבה, זאת למרות שגבולות אלו כבר שנים אינם ברורים ואינם חד משמעיים כלל (קמפ, 2000). מפת מדינת ישראל נמצאת כמעט בכל כיתה ובכל בית ספר במדינת ישראל, ויש שישוו לה עוצמות חזותיות כמו סמל המדינה או דגלה. עם זאת, בניגוד לאלו, גבולות המדינה ידועים כשנויים במחלוקת, ונובעים ממצב זמני שנמשך כבר עשרות שנים (גינתון, 1998).

יותר מכך, בעוד שבחלקים שונים של המדינה (כמו תל אביב, למשל), גבולות אלו ברורים והמיצג שלהם איננו בעל משמעויות רבות, גבולות אחרים של המדינה 'בוערים', גבולות בהם מתערבבים האוכלוסיות השונות ונלחמים על טבעם הדמוגרפי. כל אלו אינם מופיעים ואינם משפיעים על המפה הממוסדת (קמפ, 2000).

עבודת מחקר זו תנסה להבין כיצד אומנות חזותית של מפות בידי אמנים שונים בארץ, בעיקר לאחר מלחמת הימים, בשנות ה-70 במדינת ישראל ועד היום, באים להציג את הפער הזה שבין המפה

1. סקירת ספרות

סקירה ספרותית זו מבקשת ליצור הקדמה לנושא המחקר, מופעים חזותיים ואומנותיים של מפות של שנות ה-70 של מדינת ישראל באמנות הישראלית. לשם כך סקירת הספרות תעסוק ראשית בעצם מהותו של התרבות הוויזואלית, כמיצג המבקש לשקף את המציאות שאותה הוא מציג, או לשנות את המציאות אותה הוא מציג. בחלק השני של סקירת הספרות תעסוק במה שידוע בספרות האקדמאית על מפות והיבטים החזותיים שלהם. לבסוף, הסקירה תעסוק בעיסוק האקדמי במפות ישראל והמשמעות שלהם בנוף הפוליטי של מדינת ישראל.

1.1 בודריאר והתרבות החזותית

בודריאר (2007) למעשה נחשב כממשיך דרכו של הול (Hall, 1980). כאשר מדברים על תרבות חזותית, חשוב לאפיין את הפריט החזותי. הפריט החזותי הוא למעשה מסר שמכיל בתוכו טקסט שאיננו כתוב, כמו תמונה, תכנית טלוויזיה או מיצג אמנותי. אותו מיצג אמנותי מכיל מסרים אשר נועדו להעביר מידע מסוים למתבונן (בודריאר, 2007). הול האמין, כי ברגע שהמסר נשלח, הוא עובר תהליך מסוים שמנתק אותו ומשנה אותו מהמסר עצמו. ברגע שהנמען של המסר מקבל אותו, הוא ראשית מקבל אותו אחרת מהדרך שבה רצה המוסר להעביר אותו, ושנית הוא עובר תהליך נוסף התלוי במאפיינים התרבותיים של הנמען, אשר